

Nyt for Bogvenner

årgang 28
nr I • 2009

Årets Bedste Bogarbejde 2008

Invitation

Kære medlemmer,
Hermed inviteres I til ferniseringen af udstillingen *Årets Bedste Bogarbejde 2008* på Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, København, **onsdag d. 20. maj 2009 kl. 17.**

Her vil foreningens hæderspriser: Diplom(er), Ærespris, F. Hendriksen-medaljen og Den Danske Bogdesignpris for henholdsvis en voksen-, en børne- og en håndindbunden bog blive uddelt, ligesom der vil være lejlighed til at studere de udvalgte bøger.

Udstillingen vil være åben t.o.m. d. 21. juni 2009. Derefter vil den vandre rundt i riget.

Årets Bedste Bogarbejde 2008 – vandrestilling

21.05.09 – 21.06.09

Kunstindustrimuseet, København
08.08.09

St. Bogdag på Hald Hovedgaard,
Viborg

28.08.09 – 27.09.09

Danmarks Mediemuseum, Odense
(med Nordiske Bogbind 2009)

03.10. - 08.11.09

Industrimuseet, Horsens

13.11.09 – 15.11.09

BogForum, København

ultimo november 2009

Nordjysk Erhvervsakademi,
Aalborg

ultimo 2009

Statsbiblioteket i Århus

Årets Bedste Bogarbejde 2007 – vandrestilling

08.05.09 – 10.05.09

Limfjordscentret, Doverodde Thy

02.06.09 – 21.06.09

Kolding Bibliotek, Kolding

september 2009

Nordjysk Erhvervsakademi,
Aalborg

Svensk Bokkonst 2008

Også Svensk Bokkonst har afsluttet sin bedømmelse af forrige års svensk-producerede bøger. Frem til d. 27. august 2009 vises udstillingen *Svensk Bokkonst 2008* på Kungliga biblioteket i Stockholm.

Juryen har udvalgt 25 bøger med fremragende bogformgivning. Her findes eksempler på forbilledlig reproduktion, funktionel typografi og formålstjenlig tilrettelægning.

Se www.kb.se under *Evenemang*.

Se lokalafdelingernes kommende
arrangementer s. 8 og 12.

Foreningssynergi

Som ny formand for denne ærverdige og hæderkronede forening har det været interessant at få *insider*-viden om dette område, der jo som så mange andre er under pres i disse år fra mange sider, ikke mindst fra de digitale produktionsformer, der på en række områder allerede har erstattet den trykte bog, og fra de stadig mere talrige digitale medier, der konkurrerer om vor opmærksomhed, interesse og tidsforbrug. Ikke mindst de unge og yngre årgange er vanskelige at 'indfange' i vor forening og dens arbejde. Medlemstallet er som i mange andre faglige foreninger vigende, og det økonomiske grundlag for aktiviteter beror i allerhøjeste grad på tilskud udefra, idet medlemskontingentet slet ikke giver mulighed for at opretholde de aktiviteter, foreningen er både kendt og anerkendt for, herunder udgivelse af f.eks. katalogen over *Årets Bedste Bogarbejde* eller årbogen *Bogvennen*, afholdelse af designkonkurrencer osv.

Hovedbestyrelsen har derfor besluttet at iværksætte en fornyet strategisk brainstorming med henblik på en diskussion af, hvad der er foreningens formål i dag og i den nærmeste fremtid, om strukturen er rigtig, hvordan foreningen skal prioritere sine aktiviteter osv. Uanset udfaldet af dette har vi allerede vedtaget, at foreningen deltager i *BogForum 2009* med en særlig stand, og at *Bogvennen 2010* vil handle om *Den digitale bog*, ligesom der til efteråret igen bliver udskrevet en *bogdesignkonkurrence* for alle interesserede studerende ved de 5 læreanstalter med design som fagområde. Grundlaget bliver et faglitterært manuskript på ca. 250 sider – med emne fra besættelsestiden ud fra en helt ny synsvin-

kel – som udgives i foreningens regi i 2010.

En vej frem til fornyelse og øgning af medlemsinteresse er indgåelse af *partnerskaber* med tilgrænsende foreninger og institutioner inden for eller med tilknytning til *bogkultur* i bredere forstand, hvorved der kan opnås, hvad der på nydansk hedder *synergi* imellem deres formål og aktiviteter, ikke mindst til gavn for medlemmerne. Da jeg nu som alle mine forgængere har påtaget mig formandskabet for en periode, vil jeg naturligvis understrege, at jeg har gjort det, bl.a. fordi Det Kongelige Bibliotek som nationalbibliotek er en institution, der *både* forvalter hovedparten af områdets overleverede kulturarv og varetager centrale opgaver på området i nutid og fremtid og ligeledes støtter relevante foreninger, hvorfor det er naturligt, at det også gælder *Forening for Boghaandværk*.

Gennem de sidste ti år har Nationalbiblioteket udvidet sine kulturelle aktiviteter baseret på sine opgaver, samlinger og funktioner i ganske betragteligt omfang. Det gælder udstillinger, foredrags- og debatvirksomhed, koncerter m.m. Arrangementerne er naturligvis åbne for alle, men melder man sig ind i bibliotekets såkaldte kulturklub, *Diamantklubben*, får man enten gratis adgang eller betydelige rabatter til arrangementer, også dem, der ikke foregår i klubregi. Det Kongelige Bibliotek vil generelt tilbyde FfB's medlemmer medlemskab af *Diamantklubben* til den pris, der gælder for pensionister, dvs. med 25% rabat. Som medlem får man bl.a. tilsendt bladet *Diamanten* med foromtale af arrangementer, udstillinger, koncerter osv. samt en udførlig kulturkalender. Endvidere vil *Diamantboghandlen*

ved forevisning af bevis for medlemskab af FfB tilbyde 10% ved handel i boghandelen, også selv om man ikke har meldt sig ind i kulturklubben.

Som eksempler på, hvad Det Kongelige Bibliotek byder på i maj af relevans for FfB, kan jeg nævne, at vi frem til d. 20. maj i samarbejde med Tjekkiets Nationalbibliotek i anledning af Tjekkiets EU-formandskab i den store Dronningesals møntre vil udstille en specialfremstillet faksimilekopi af vesterlandets fysisk største middelalderhåndskrift (92 x 50,5 cm), den såkaldte *Codex Gigas* eller *Djævlbibel* fra ca. 1204-30, der i dag befinder sig i Kungliga biblioteket i Stockholm, se: www.kb.se/codex-gigas, hvortil det kom som krigsbytte fra 30-årskrigen, taget af den svenske general Königsmarcks tropper ved den sidste storm på Prag d. 16. juli 1648. Det er første gang, håndskriftet vises uden for Sverige og Tjekkiets grænser.

Endvidere indbyder vi til en *debataften* i anledning af, at Det Kongelige Teater (Skuespilhuset) iscenesætter Daniel Wedels eksperimentalskuespil *Bogtyven*, d. 7. maj kl. 19, under overskriften *Realitet og myter om 'Det store bogtyveri'*, hvor KB's sikringschef Jesper Düring Jørgensen, journalist Marianne Juhl (tidl. Morgenavisen Jyllands-Posten), dramatikeren Daniel Wedel og undertegnede med forfatteren Niels Barfoed som ordstyrer vil debattere og besvare spørgsmål. Forening for Boghaandværk kan deltage på lige fod med klubmedlemmer.

Alle arrangementer m.v. kan findes på www.kb.dk under *Den sorte Diamant*.

Erland Kolding Nielsen

Djævl- bibelen

Det fortælles, at skrivermunken som bod for sine synder blev spærret inde for at skrive *Codex Gigas* på én nat. Det lykkedes kun, fordi han allierede sig med Djævelen.

Codex Gigas, eller *Djævlbibelen*, er på mange måder i særklasse.

Håndskriftet begynder med Det Gamle Testamente fulgt af to historiske værker af Flavius Josephus (1. årh. e.Kr.): *Antiquitates Iudaicae* og *De bello Iudaico*. Dernæst følger den mest populære middelalderlige encyclopædi i 20 bøger: *Etymologiae* af Isidorus Hispalensis (ca. 560-636), efterfulgt af otte middelalderlige værker og Det Nye Testamente. Det sidste lange værk er en bøhmisk krønike af Cosmas Pragensis (ca. 1045-1125).

Et værk mangler, idet tre sider er skåret ud af håndskriftet.

Af de kortere tekster kan nævnes et om pønitense, før et billede af Den Hellige Stad, og – efter billedet af Djævelen – en tekst om at uddrive onde ånder. De to helsidesbilleder er placeret over for hinanden: *Himmel og Helvede / Civitas Dei* og *Civitas Diaboli*.

Det anses for det største 'overlevende' håndskrift fra middelalderen. Allerede dengang regnedes det blandt verdens underer. Oprindelsen er ukendt. Det er dog sikkert, at håndskriftet er lavet et sted i Bøhmen.

I 1594 kom det til Rudolph II i slottet i Prag. Billedet af Djævelen tiltalte og pirrede hans tilbøjelighed for det okkulte. Et halvt århundrede senere, under 30-årskrigen, kom det som krigsbytte til Dronning Kristina af Sverige, som indlemmede det i sit pragtfulde bibliotek på Stockholm Slot. I 1877 blev det overført til Kungliga biblioteket.

Codex Gigas, eller *Djævlbibelen*, er det største bevarede europæiske middelalderhåndskrift (*Codex Gigas* betyder „Kæmpebog“) og indeholder bl.a. et stort helsidesportræt af Djævelen – heraf dets andet navn.

Se en faksimile af *Djævlbibelen* på Det Kongelige Bibliotek i København frem til d. 20. maj. På www.kb.se/codex-gigas kan man bladde gennem hele værket og nyde både de pragtfulde illustrationer og skriftbilledet. Bindet (se s. 1) er ikke et samtidigt bind, men nok et studium værd.

Djævlbibelen er den sidste og største (90 x 50 cm, 75 kg) fra en lang tradition af stor- og kæmpeformat bibler fra det 11. og 12. årh. Intentionen var at manifestere Bibelens betydning. Den adskiller sig fra de øvrige ved sit blandede indhold og sine bemærkelsesværdige prydelser og udsmykninger. I sin helhed er værket imidlertid nøje tilrettelagt – hele værket er skrevet af en og samme kalligraf.

At værket trods sin størrelse har været i brug, er indiskutabelt. Bl.a. er et antal 1200 tals-bønner tilføjet i margenen, og i bunden af almanak-siderne sidst i værket er åbningsordene til messens forskellige indgangsbønner forsynet med musikalsk notation.

Codex Gigas er på i alt 310 sider à 106 linjer, skrevet med karolingiske minuskler – typer meget lig vore dages tryktyper – og derfor letlæseligt. Bogstaverne er mellem 2,5 og 3 mm høje og meget små for så stor

en bog. Det er vanskeligt at estimerer, hvor lang tid det har taget for skriveren, men det kan nemt have været op til 30 år at kalligraferer og illuminere værket.

Lilli Riget

Stereoskopisk billede fra 1906. Opslag med *Den Hellige Stad* og *Djævelen* vis-a-vis. Kilde og illustrationer: www.kb.se/codex-gigas

Den forkerte bog

Arbejdet med at finde formen til *Den gode bog* har været en interessant proces, der har været præget af en lang række overvejelser om, hvordan tilrettelæggelsen i sig selv kunne fungere som et indlæg om, hvad godt bogdesign er. Arbejdet prøver at stille spørgsmål og ikke så meget at give svar.

Udgangspunktet har været at lave en *forkert* bog. For eksperimentets skyld tillod jeg mig at være på tværs og prøve at bryde nogle af de parametre, som artiklerne i *Bogvennen 2007: Den gode bog* sætter op.

Tankerne bag

De første tanker omkring designet var nogenlunde disse:

Peter Folkmar

- Født 1981, uddannet grafisk designer fra Kunstakademiets Arkitektskoles Designafdeling 2007
- Modtog i 2007 Nationalbankens Jubilæumslegat for sit afgangsprojekt
- Har vundet flere bogtilrettelægningskonkurrencer, bl.a. Forening for Boghaandværks Designkonkurrence for studerende, maj 2006
- Arbejder til dagligt som grafisk designer hos e-Types, København

- Titlen 'Den gode bog' er i bestemt ental. Ergo skal designet, ligesom artiklerne, pege i forskellige retninger
- Det vil være umuligt at lave 'Den gode bog', så alle bliver glade. Jeg vil derfor lave 'Den forkerte bog' og som artiklerne lægge op til diskussion
- Det Gode er noget ophøjet, noget ædelt. Derfor opulent guldtryk
- Det Gode er noget ophøjet, noget ædelt. Derfor 'dårlig' hverdagstypografi
- Jeg er ikke den nye David Carson. Designet skal give modstand, men ikke være umuligt.

Teksten skal kunne læses. Illustrationerne skal kunne bruges

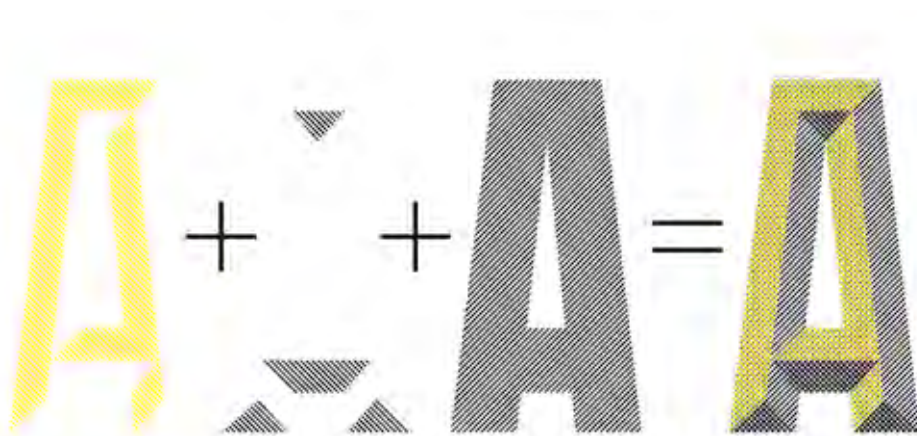
Junk type

Titlen *Den gode bog* har været inspirationen til valget af overskrifttypografi. Til at begynde med var hver overskrift sat i hver sin skrifttype; typer, fundet gratis på nettet. Dafont.com var den primære kilde. Her kan man finde alverdens Junk Type – altså gratis skifter, der ikke opfylder de gængse krav om f.eks. formmæssig konsistens, læsbarhed eller generel æstetisk kvalitet. Jo flere gange jeg kiggede på de umulige bogstavformer og grimme skriftbilleder, des mere virkede det dog for nemt (og for rodet) blot at vælge den dårligste skriftformgivning, nettet kunne tilbyde.

Argumentet for bevidst at vælge en 'forkert' løsning var at undersøge overskriftens funktion – skal den kommunikere eller blot fange læserens opmærksomhed? Hvad er vigtigst?

Biograftypografi

Med inspiration fra de flytbare bogstaver, brugt på amerikanske biograffacader, tegnede jeg derfor Paul Renners plakatskrift *Plak* om. Dens massive, klodsede og uraffinerede udtryk passede godt som underlag for eksperimentet. 'Biograf-typografiens' brug af skygger – dette at de ser tredimensionale ud – gjorde dem oplagte at bruge

Den specialtegnede overskrifttypografi består af tre lag, der tilsammen danner bogstavet.

Biografskiltning. Her ses den lemfældige omgang med typografi, som er kendetegnende for denne slags skilte, sat af ikke-typografikyndige. Bemærk det andet A i AMERICAN og de to varianter af G i GANGSTER.

til overskrifterne, da de ville se ud, som var de støbt i guld.

Hvert bogstav består af tre lag raster, som kan vælges til eller fra og skifte farve. Derved kan udtrykket varieres fra overskrift til overskrift. Det særlige ved de amerikanske biograffacader er, at de symmetriske bogstaver ofte fejlagtigt bliver spejlvendt, så skyggerne falder forskelligt fra bogstav til bogstav. Denne ad hoc-æstetik fandt jeg velegnet som kontrast til bogens 'korrekte' indhold. Med den specialtegnede skrift kunne jeg på samme ad hoc-måde modulere graden af læsbarhed contra synlighed inden for en udtryksmæssig ramme, så ikke to overskrifter blev ens, men alligevel havde et familieskab.

Læsbarhed eller synlighed

Det var tydeligt, at både satsbillede

og brødskrift skulle være roligt og let overskueligt – i kontrast til overskrifternes visuelle kaos. Valget faldt på Laurenz Brunners robuste, men elegante *Akkurat* for at undgå unødige historiske referencer og samtidig holde kommunikationen nøgtern. Overordnet handlede det om at give holdningerne i artiklerne modspil, men uden at sætte læsbarhed og tekstens troværdighed over styr.

Et godt eksempel er Christian Kaabers artikel, som har en del illustrationer. Opsætningen er velopdragen og let overskuelig – illustrationerne sidder dér i teksten, hvor der er brug for dem, og de har en størrelse, der giver mening i forhold til det, de skal vise. Til at begynde med var opsætningen radikalt anderledes, men det blev hurtigt klart, at det ikke nyttede noget at lave designmæssigt inte-

ressante krumspring, hvis artiklens pointer derfor blev mindre skarpe, og tekstens logik blev ødelagt.

Diskussionen om læsbarhed contra synlighed fortsætter ud på omslaget, hvis typografi er tegnet af skriftdesigneren Elias Stenalt Werner. Jeg bad ham om at give sit syn på sagen, og han svarede så med den typografiske rebus, der pryder forsiden på *Bogvennen 2007*.

Han forklarer i følgende punkter, hvordan flere faktorer har influeret på omslagets udformning:

- Designet af omslaget følger reglen om at undgå gentagelser temmelig langt. Dette både ved, gennem spejling, at genanvende bogstaverne i titlen på forsiden, og ved at adskille omslagets oplysninger på hhv. ryg og forside. Tanken er, at ryggen er den side af bogen, man oftest ser, ►

Satsen har udviklet sig meget siden de første skitser.

- ▶ når man har erhvervet den, og derfor skal den være den mest 'vejledende': her står *Bogvennen 2007*
- Hvis forsiden ikke fungerer som vejledning, hvad er da dens funktion? Det må være at tiltrække opmærksomhed og vække nysgerrighed, være et rum for leg. Her er nysgerrigheden forsøgt vakt, ved at forsiden ved første øjekast ikke er klart aflæselig. Formålet er at få folk til at stoppe op, måske for at løse gåden, måske fordi den virker som en torn i øjet, men under alle omstændigheder for at gøre dem nysgerrige og at åbne selve bogen
- Bogstavformerne er med deres omvendte kontrast og forenkede geometriske konstruktion udelukkende anvendelige til displaytypografi og knytter an til det skriftsnit, der er brugt til overskrifter i selve bogen

Tilbage står vi med spørgsmålet, om noget, der bryder med gængse regler og nedarvede traditioner, stadig kan være godt, hvis de formelle krav ellers er opfyldt?

Formgivernes holdninger i denne sag er nu kendt, men knap så interessante som dine. Det er dig, læseren, brugeren, der må tage stilling. Tøv endelig ikke med tage til genmæle, for det er nu engang pointen med hele denne leg.

Afslutningsvis skal Forening for Boghaandværk og i særdeleshed redaktør Henrik Birkvig takkes for at have givet Elias og mig så meget rum til at eksperimentere i og kun i få tilfælde at have argumenteret mod vores idéer. Det har været en fornøjelse at tilrettelægge bogen.

Peter Folkmar
peter@peterfolkmar.com

Doverodde Book Arts Festival

08.05. – 10.10.09

■ Store Bededagsferien

Den gamle købmandsgård var i over 100 år samlingspunkt for handel, skudefart, fiskeri og landbrug. At den er naturskønt beliggende, kan man se på www.limfjordscenter.dk.

I 1999 indviedes her et kulturcenter: *Limfjordscentret*. Her afholdes i år et større kulturprojekt, *Doverodde Book Arts Festival – Bogens Kunst og Kunsthåndværk*, som man håber bliver en årligt tilbagevendende aktivitet.

Programmet omfatter en række udstillinger (nogle åbne indtil d. 25. juni), foredrag, workshops og demonstrationer, musik og historiefortælling, bogcafé og læsehjørne med årtiers årgange af *Bogvennen* m.m.

Festivalen begynder fredag d. 8. maj kl. 10 med værkstedsaktiviteter som simpel indbinding, æsker og decoupage. Officiel åbning er fredag kl. 11 v/ *Jytte Hilden*, fhv. kulturminister, nu kulturkonsulent på Det Kongelige Bibliotek. Ø musik – *musikerne fra Kassel*.

Se hele programmet på www.bookarts.doverodde.dk.

Selv om det ikke fremgår af programmet, medvirker også Forening for Boghaandværk, der udstiller og orienterer om *Årets Bedste Bogarbejde 2007*. Vi vil være der alle tre dage.

Deltag i et spændende (bog)kulturarrangement og slut op om et godt og originalt ildsjæle-initiativ!

Bent Jørgensen og Lilli Riget

*Doverodde Book Arts Center
Limfjordscenter
Fjordstræde 1, Doverodde
DK-7760 Hurup Thy*

www.bookarts-doverodde.dk
+45 97 95 92 66

Store Bogdag på Hald 08.08.09

Danmarks første og største uden-dørs bog- og litteraturfestival afholdes for 7. gang på Hald Hovedgaard ved Viborg lørdag d. 8. august. Der åbnes kl. 10. Også i år vil St. Bogdag være 'krydset og krydret' af et tema, denne gang 'Herfra min verden går' – et udtryk fra H.C. Andersens digt *Danmark, mit Fædreland*. Man kunne så tro, at St. Bogdags tema skulle handle om at komme fra Danmark. Det gør det ikke.

Temaet handler om at komme et sted fra, om at have en identitet i forhold til det sted. Nogen vil kalde det 'hjemstavn'. Steder og navne er således i centrum, men dertil kommer også historien.

Programmet vil først begynde at tage form ind i juni. Men sæt allerede nu kryds i kalenderen – og besøg det ypperlige arrangement – se mere på www.storebogdag.dk

Men det kan dog herfra røbes, at foreningen også i år vil være at finde i egen stand/telt medbringende *Årets Bedste Bogarbejde 2008*-udstillingen.

Fælles Midt-/Nordjysk invitation

Derfor følger her en fælles invitation fra Midtjysk og Nordjysk Afdeling til alle medlemmer om at komme til Hald Hovedgaard:

08.08. kl. 13:

Vi mødes med gode madpakker ved foreningens stand på plænen bag hovedbygningen.

Efter hyggeligt samvær vil enten Erling Greve eller Peter Rannes og Jens Velle vise rundt og fortælle om Hald Hovedgaard og bogladen.

Nærmere oplysning om program o.a., herunder evt. fællestransport ventes udsendt senere.

Kontakt Lars Hedegaard, Midtjysk Afd., wedderkop@hotmail.com, eller Bent Jørgensen, Nordjysk Afd., bent_jorgensen@stofanet.dk

Nyt fra lokalafdelingerne – kommende arrangementer

Københavnsafdelingen

07.05. kl. 19:

Husk Debataften i Den sorte Diamant om *Realiteter og myter om 'Det store bogtyveri'* i anledning af Det Kongelige Teaters (Skuespilhuset) skuespil *Bogtyven*, der har premiere d. 1. maj og spiller til d. 15. juni. Se også lederen *Foreningssynergi*, s. 2, næstsidste afsnit.

Midtjysk Afdeling

05.05. kl. 19:

Medlemsmøde/museumsbesøg og generalforsamling på Industrimu-seet, Horsens.

Museet fremvises af lederen Ole Puggaard. Efter rundvisning afholdes der ordinær generalforsamling med dagsorden iht. vedtægterne. Invitation hertil udsendes særskilt. Der serveres kaffe og kage.

Husk, fællestransport i privatbiler afgår kl. 18 fra Bogbinderiet v/ Lars Hedegaard, Niels Juels Gade 65 A, 8200 Århus N. Tilmelding på wedderkop@hotmail.com eller tlf. 86 100 900

08.08.:

Store Bogdag på Hald Hovedgaard. Se s. 7.

Efterårsplaner:

- Ultimo september/primio oktober arrangeres der en tur til Hamborg spækket med kulturelle arrangementer og med god kontakt til museumsfolk i byen. Turen arrangeres med afgang fra torsdag til søndag. Datoer oplyses senere. Der vil dog blive foreslået to weekender, så planlæg intet i denne periode.
- Senere på året udstilles Årets Bedste Bogarbejde 2008 – igen i samarbejde med Statsbiblioteket, Århus – ligesom det traditionelle julearrangement, med tallotteri og fine boggaver til alle, vil blive afholdt.

Nordjysk Afdeling

09.06. kl. 19:

Den obligatoriske, ordinære generalforsamling afholdes tirsdag d. 9. juni. Indkaldelse udsendes særskilt. Aftenen vil desuden som fagligt arrangement indeholde en spændende fremvisning og kommentering af Grafisk Cirkels udgivelser v/ Mogens Ryberg. Der henvises til artiklen i *Bogvennen 2003-04* „For at højne den faglige kultur ... En biografisk bogmosaik om Grafisk Cirkel“ af Henrik Sejerkilde.

08.08.:

Store Bogdag på Hald Hovedgaard Se s. 7.

Sydjysk Afdeling

26.05. kl. 17 (16.30):

Bogskatte og foredrag i Riddersalen på Koldinghus v/ landsformand Erland Kolding Nielsen, der vil vise og fortælle os om nogle af Det Kongelige Biblioteks sjældne Bogskatte, bl.a. *Gutenberg-biblen* fra 1455 samt andre spændende udgivelser, som går helt op til 1.000 år tilbage. Arrangementet laves i samarbejde med Koldinghus. Tilmeldingsfrist senest d. 19.05. på birmar@lmd.dk eller tlf. 7550 1529. Se også anden omtale heraf på www.boghaandvaerk.dk under *Nyt for Bogvenner, Aktuelt fra lokalafdelingerne*.

Som et kuriosum kan nævnes, at den del af Riddersalen, hvor arrangementet holdes – den såkaldte Bibliotekssal – er restaureret med anvendelse af inventar, bl.a. søjlerne, fra Det Kongelige Biblioteks gamle læsesal på Slotsholmen i København. Kom og se!

Se mere s. 12: *Bogskatte på Koldinghus*.

02.06.:

Udgivelse af bogen *TYPO* i samarbejde med Designskolen i Kolding

02.06. – 21.06.:

Årets Bedste Bogarbejde 2007 på Kolding Bibliotek

Efterårsplaner:

- Besøg på Koldinghus for at se de gamle bøger, der er opbevaret i slottets kælder
- Besøg på Rosendahls Bogtrykkeri, Esbjerg, for at se trykkeriets bogsamling
- Bogdag og tryk på Designskolen, Kolding. Arrangeret af Designskolen

Nyt udefra

Dansk Tegneserieråd

D. 26. marts 2009 fik tegneserien et officielt, nationalt råd, der skal højne opmærksomheden på mediet, som Det Danske Akademi f.eks. gør for litteraturen, eller Seriefrämjandet gør det for tegneserier i Sverige.

For yderligere information, Dansk Tegneserieråds vedtægter m.v., se www.dansktegneserieraad.dk

Rigtigt tunge bøger

Mange vil kende keramikeren Lotte Glob fra Søren Ryge Petersens tv-portrætudsendelser af hende fra det nordlige Skotland, hvor hun bor og arbejder og ikke mindst har et nært forhold til den barske og storslåede natur.

Synet af Lotte Glob, der placerer sine 'floating stones' på en lang række på stranden og lader tidevandet tage dem, gør indtryk, og udsendelserne er da også blevet genudsendt mange gange.

Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus i Middelfart, har for nylig vist særudstillingen *Transformation* med både de flydende sten og andre af hendes værker.

En af salene rummede en samling, et 'bibliotek' af keramiske 'bøger'. Bøgerne varierer i størrelse, men fælles for dem er, at indholdet ligesom maser sig ud. Som keramiske værker er de en udfordring af grænserne for keramiske produktionsmetoder, idet man som bekendt ikke kan brænde sten i en keramisk ovn. Det kan man så alligevel.

Men bøgerne kan også 'læses' som en ironisk kommentar til bogkulturen og den akademiske verden, som Lotte Glob stammer fra og tidligt gjorde oprør imod. Bøgerne er ikke rigtigt lukkede, indholdet tvinger sig vej, stoffet vil ud i den virkelige verden.

Om de ville kunne præmieres som Årets Bedste Bogarbejde, er et andet spørgsmål. Måske som kunstbøger?

Vil man se mere af Lotte Glob's produktion, kan www.lotteglob.co.uk anbefales.

Claus Fenger

Fra Lotte Glob-særudstillingen „Transformation“ på Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus i Middelfart. Fotos: Claus Fenger (foto i ramme er Lotte Glob's fra den skotske natur).

Herover: Aldus Manutius' mærke som vægskulptur (20 Vesey St, New York)
Th: Fra Francesco Colonnas *Hypnerotomachia Poliphili*, trykt af Aldus Manutius 1499

Aldus Aldinere

Den italienske humanist og bogforlægger Aldus Pius Manutius (1449-1515) flyttede i 1489 til Venedig for der at grundlægge et bogtrykkeri, hvorfra der især skulle udgives gode, smukke bøger, herunder græske klassikere. Han samlede et lille 'akademi', *Academia Aldina*, omkring sig – lærde humanister, der hjalp ham med manuskripter og udgivelser.

I 1499 udkom det antageligt smukkeste værk, der er trykt i Venedig: Francesco Colonnas (d. 1527) allegoriske roman *Hypnerotomachia Poliphili*, en folio-udgave trykt med en smuk antikva. Denne bogs ud søgte typografi og illustrationer/træsnit fremstår som den mest lødige eksponent for renæssancens bogtrykkerkunst.

Manutius er foregangsmand mht. spørgsmål om bøgernes ydre form og udformning. Han begyndte at udgive bøger i et handy, lille format: *oktavformat*; men frem for alt er han kendt for sin kursivstil, som for første gang anvendtes i

en Vergil-udgivelse fra 1501. Aldus Manutius lod i år 1500 Francesco da Bologna skære en ny skrift – en efterligning af den romerske cancelliskrift – en skrift, som trykkeriet fik privilegium på: den nu velkendte *Kursiv*. Denne humanistiske kursiv benyttede han således fra 1501 i sine trykte klassiker-udgaver.

I en Dante-udgave fra 1502 optræder for første gang Aldus' kendte bogtrykkermærke: *Delfinen*, der snor sig om et *anker*. Trykkeriet leverede udsøgte eksemplarer af sine udgivelser til den kendte franske bogsamler Jean Grolier, der lod bøgerne gedigent og smukt indbinde. Han støttede trykkeriet gennem årtier. Til gengæld blev mange Aldinere, især klassikerudgaver, forsynet med dedikation til Grolier.

Under sønnen Paolo og også sønnesønnen Aldus den Yngre (1547-

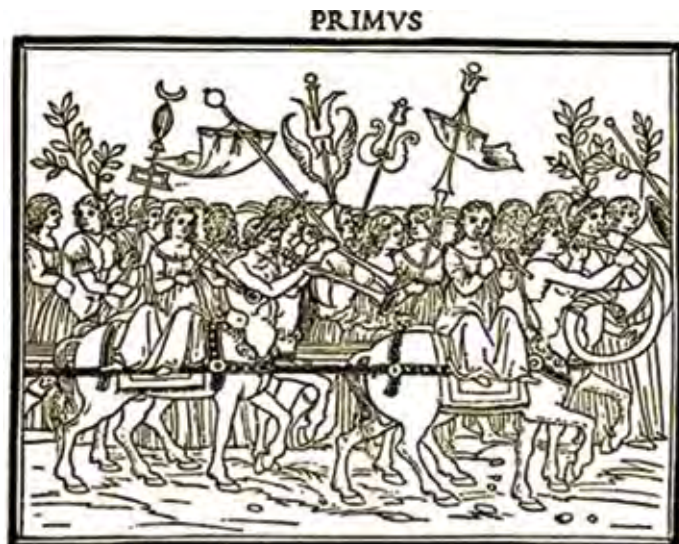
97) fortsattes den aldinske trykkerivirksomhed i Venedig.

Aldinere (*editiones Aldinae*) kaldes de bøger, der fra slutningen af det 15. årh. og hen imod 1600 kom fra Manutius-etablisementet i Venedig. Der udkom ca. 900, langt de fleste i oktavformat. Værkerne er specielt udstyret, hvad angår tryk, papir og illustrationer. Mange af bøgerne er smykket med friser og initialer i træsnit.

Manutius havde også sit eget bogbinderi, der forsynede bøgerne med solide, jævne og smagfulde bind. Bogsamlere og biblioteker har sat pris på Aldinerne. Det Kongelige Bibliotek har mange, deriblandt en del af de sjældnere og smukkeste.

Lilli Riget

Kilde: diverse leksika

EL SEQVENTE triúpho nõ meno mirauiglioso dl primo. Impo cheegli hauea le qtro uolubile rote tutte, & gli radii, & il medittullo defu sco achate, di cãdide uẽule uagamẽte uaricato. Ne tale certãmte gestioe re Pyrho cũ le noue Muse & Apolline i medio pulsate dalla natura ipsõ. Laxide & la forma del dicto qle el primo, ma le tabelle erão di cyaneo Saphyro orientale, atomato de scintillule doro, alla magica gratissimo, & longo acceptissimo a cupidine nella sinistra mano.

Nella tabella dextra mirai exsculto una insigne Matrõa che dui oui hauea parturito, in uno cubile regio colloca ta, di uno mirabile pallacio, Cum obstetrice stu pefacte, & multe altre matrone & astante Nymphæ Degli quali uscua de uno una flammula, & delale tro ouo due spectatissi me stelle.

* *
*

26.03. holdt Københavnsafdelingen generalforsamling. Oplysning om ny bestyrelse, bestyrelsens beretning og det forgangne års afholdte aktiviteter, referat fra generalforsamling* m.m. kan findes på www.boghaandvaerk.dk under *Nyt for Bogvenner, Aktuelt fra lokalafdelingerne*.

Efter generalforsamlingen havde de fremmødte ca. 10% af lokalafdelingens medlemmer en fin oplevelse i KB's Kort- og Billedsamplings læsesal, hvor Susanne Budde og Erland Kolding Nielsen, KB, fremviste og fortalte om nogle af bibliotekets *Aldinere* – italienske 14/1500-tals bøger, der præsenterer den smukkeste typografi, man kan se for sine øjne.

Susanne Budde og Erland Kolding Nielsen fortæller om bøgerne – og sriben af andægtige tilhørere studerer med interesse Manutius' mesterværker. Fotos: Carl Vang Petersen

Københavnsafdelingen – afholdte aktiviteter

*Note: For en god ordens skyld knyttes her en klarificerende kommentar til referatets pkt. 3.:

„... det blev kritiseret, at foreningens lidt kringlede konstruktion gør, at medlemmerne ikke har mulighed for at komme til Foreningens generalforsamling, kun til lokalafdelingernes. Så regnskabet blev kun nølende godkendt, ...“.

Det beror på en misforståelse, at der afholdes generalforsamling i Landsforeningen, og at en lokalafdeling skal godkende FfB's reviderede regnskab. Dette skal alene godkendes af foreningens Hovedbestyrelse (HB), jf. landsforeningens *Vedtægter*, der også klart redegør for foreningens organisatoriske forhold og struktur. En lokalafdelings basisindtægter er baseret

på det grund- og medlemstilskud, som den årligt får fra landsforeningen. På lokalafdelingens generalforsamlinger er det således udelukkende regnskabet for den givne lokalafdeling, der skal fremlægges og godkendes.

*Med venlig hilsen
Bent Jørgensen
kasserer og medlem af HB + FU.*

Bogskatte på Koldinghus

Tirsdag d. 26. maj kl. 16.30 - 18

Se også under *Nyt for lokalafdelingerne – kommende arrangementer*: Sydjysk Afdeling, s. 8 og FfB's hjemmeside www.boghaandvaerk.dk under *Nyt for Bogvenner*

„Kolding i Kolding“

I et atomsikkert rum under Det Kongelige Bibliotek ligger et uhyre sjældent eksemplar af den såkaldte *Gutenberg-bibel* fra 1455. Den ser sjældent dagens lys, men nu sker det på Koldinghus, hvor foreningens formand Erland Kolding Nielsen vil holde et foredrag om den bogskat, der gemmer sig på hyldeerne i Det Kongelige Bibliotek.

Arrangementet i Kolding er højst usædvanligt. Ikke siden 1930'erne har man løbet risikoen med at flytte de ekstremt kostbare bøger uden for bibliotekets mure. Inden for bogverdenen modsvarer de en Picasso eller en Monet.

Program:

16.30 – 17.00

Besigtigelse af bøgerne

17.00 – 18.00

Foredrag ved Erland Kolding Nielsen

Billetpris: kr. 70,-

Kontakt FfB/Sydjysk Afdeling, Lars Stig Duehart tlf. 7550 1529 eller Museet tlf. 7633 8100 for nærmere oplysning.

Kære medlemmer!

Vær opmærksom på, at invitationen til udstillingen på Koldinghus gælder for samtlige medlemmer, men at der er begrænset plads og derfor tilmeldingsfrist.

Nyt fra lokalafdelingerne

findes på www.boghaandvaerk.dk under *Nyt for Bogvenner, Aktuelt fra lokalafdelingerne*. De enkelte afdelinger vil fortsat sende direkte besked ud om arrangementer o.a.

Foreningen vil stadig gerne have så mange e-mail-adresser som muligt. Send din mailadresse til lilli.riget@stofanet.dk, hvis det ikke allerede er gjort!

Kontingent

Årskontingentet – som følger kalenderåret – er fra og med 01.01.2009:

- 450,- for ordinært medlemskab
- 350,- for pensionister
- 300,- for studerende
- 1.100,- for firmamedlemmer (der får to eksemplarer af samtlige udgivelser)
- + 125,- i portotillæg for medlemmer uden for Danmark.

Kontingentrestance

Kære medlemmer, nogle af jer har vist glemt foreningen og kontingentindbetalingen for 2009. Giroopkrævningskortet med aktuel kontingentsats var vedlagt *Nyt for Bogvenner*, årg. 27, nr. 2-3, der blev udsendt i januar.

I bedes venligst – ikke senere end 20.05.09 – indbetale 2009-kontingentet til girokonto regnr. 0265 kontonr. 029977.

Med venlig hilsen

Bent Jørgensen, kasserer

bent_jorgensen@stofanet.dk

Nyt for Bogvenner

Medlemsbladet NfB vil fremdeles som trykt udgave komme uregelmæssigt. Meddelelser til medlemmer ventes i videst muligt omfang udsendt som email.

Vi modtager gerne medlemsbidrag – også af debatagtig karakter!

Nyt for Bogvenner nr. 1 • 2009

Redaktion:

Bent Jørgensen og Lilli Riget

Forening for Boghaandværk

Sekretariatet

c/o Lilli Riget

Hvedevænget 5

9000 Aalborg

tlf. 3295 8515, 9812 7933 (privat)

torsdage kl. 10.00 - 12.30

lilli.riget@stofanet.dk

boghaandvaerk@stofanet.dk

Layout: grafiker Claus Fenger

claus@fengergrafik.dk

Tryk: 2Krogh AS

www.2krogh.dk

ISSN 0109-0008

Indsendelse af stof kan ske

løbende til Sekretariatet

lilli.riget@stofanet.dk

bent_jorgensen@stofanet.dk

www.boghaandvaerk.dk